

Publikační činnost autorů Univerzity Karlovy v časopisech MDPI: analýza Centra pro podporu open science

Tento materiál vznikl s cílem shromáždit veřejně dohledatelné informace o vydavatelství Multidisciplinary Digital Publishing Institute (MDPI), které je v poslední době diskutované v akademickém prostředí. Zároveň jsou v něm zahrnuty informace o postoji k vydavatelství MDPI z několika českých a zahraničních univerzitních knihoven.

Materiál připravilo Centrum pro podporu open science (dále jen Centrum) při Ústřední knihovně UK ve spolupráci s Odborem pro vědu a výzkum RUK.

Tento materiál byl projednán na Kolegiu rektorky dne 7.2. 2022 a na Rozšířeném kolegiu rektorky dne 21.2.2022.

Obsah:

Obecné informace o MDPI	1
Publikační činnost UK u MDPI	2
Názory akademické komunity	3
Závěr a doporučení.....	4
Příloha.....	5

Bibliometrická analýza publikační činnosti autorů UK v časopisech MDPI za období 2016-2020 - předkládáno pouze v elektronické digitální podobě (dostupné také na adrese https://knihovna.cuni.cz/wp-content/uploads/UK_MDPI_2016-2020_report.html)

Obecné informace o MDPI

Vydavatelství MDPI bylo založeno v roce 1996 ve Švýcarsku, v Basileji, kde je umístěna i centrála¹. Další kanceláře vydavatelství jsou v Evropě, Asii a Americe².

Jde o plně open access vydavatelství, které k 10.11.2021 vydává 371 časopisů. Časopisy vydavatelství MDPI jsou zařazeny do multioborových bibliografických a citačních databází Scopus a Web of Science. Z celkové produkce je 168 titulů indexovaných ve Web of Science a z toho je 85 časopisů impaktovaných³ (se zastoupením ve všech kvartilech dle IF-2 a AIS). Ve Scopus je zařazeno celkem 162 časopisů tohoto vydavatele. 302⁴ jejich časopisů je indexováno v multioborové databázi open access časopisů Directory of Open Access Journals (DOAJ). Označení DOAJ Seal (potvrzení kvality co do otevřenosti redakčních procesů a postupů) má k 10.11.2021 186⁵ časopisů vydávaných vydavatelstvím MDPI.

¹ <https://www.mdpi.com/about>

² <https://www.mdpi.com/about/contact>

³ <https://www.mdpi.com/about/journals>

⁴

https://doaj.org/search/journals?source=%7B%22query%22%3A%7B%22query_string%22%3A%7B%22query%22%3A%22m%22%2C%22default_operator%22%3A%22AND%22%7D%7D%2C%22size%22%3A50%2C%22sort%22%3A%5B%7B%22created_date%22%3A%7B%22order%22%3A%22desc%22%7D%7D%5D%7D

⁵

https://doaj.org/search/journals?source=%7B%22query%22%3A%7B%22filtered%22%3A%7B%22filter%22%3A%7B%22boolean%22%3A%7B%22must%22%3A%5B%7B%22term%22%3A%7B%22index.has_seal.exact%22%3A%22Yes%22%7D%7D%5D%7D

MDPI je členem několika profesionálních organizací (např. Open Access Scholarly Publishing Association⁶, Committee on Publication Ethics⁷, Sparc Europe⁸, STM⁹ a dalších) a provozuje několik služeb pro vědeckou komunitu (např. preprints.org, scilit.net, jams.pub aj.)¹⁰.

Celkový počet vydávaných časopisů a článků vydavatelstvím MDPI se každým rokem zvyšuje¹¹.

Rok	Počet článků
2016	23 500
2017	35 900
2018	67 300
2019	106 200
2020	165 200

Ve výroční zprávě MDPI z roku 2020 jsou uvedeny také počty obdržných článků (submitted papers).

Z těchto informací vyplývá i míra odmítnutí (rejection rate), která byla za poslední 3 roky okolo 65 %¹². Délka recenzního řízení MDPI se během let zefektivňuje a zkracuje; v roce 2020 byl medián 35 dní od obdržení článku redakcí. Tato délka se samozřejmě může lišit časopis od časopisu. Ve většině časopisů přijaté články procházejí tzv. "single blind peer-review"¹³, kdy recenzenti znají jména autorů, ale autoři neznají jména recenzentů. MDPI navíc nabízí autorům možnost otevřeného recenzního řízení (open peer-review), která dovoluje autorům sdílet recenzní zprávy společně s článkem¹⁴. Dalším důležitým kritériem diverzity a kvality jsou redakční rady¹⁵. Dle výroční zprávy 2020 se redakční týmy MDPI každým rokem rozšiřují, v roce 2020 měl 84 200 akademických členů¹⁶.

Publikační činnost UK u MDPI

MDPI se stala v posledních letech častou publikační platformou i pro autory UK a v posledních letech můžeme sledovat pozvolný růst počtu publikací v časopisech tohoto vydavatele. V roce 2016 MDPI vydalo 35 publikací autorů UK, v roce 2020 více než desetinásobek (381). V posledních třech letech se meziroční nárůst publikací pohyboval kolem 50 % oproti předchozímu roku (v roce 2019 byl 49.74 % a v 2020 48.82 %). Rostoucí trend můžeme přisoudit různým faktorům – zvyšující se kvalita vybraných časopisů (nárůst IF-2 a AIS; není samozřejmě univerzální pro celé vydavatelství, ale pro vybrané časopisy tato skutečnost platí); MDPI dává slevy recenzentům za recenzování, MDPI si zakládá na rychlém recenzním řízení, MDPI je aktivní v akvizici nových autorů (aktivní marketing) a členství v programu Institutional Open Access Program¹⁷

[7D%7D%2C%22query%22%3A%7B%22query_string%22%3A%7B%22query%22%3A%22mdpi%22%2C%22default_operator%22%3A%22AND%22%7D%7D%7D%7D%2C%22size%22%3A50%2C%22sort%22%3A%5B%7B%22created_date%22%3A%7B%22order%22%3A%22desc%22%7D%7D%5D%7D](https://www.mdpi.com/7D%7D%2C%22query%22%3A%7B%22query_string%22%3A%7B%22query%22%3A%22mdpi%22%2C%22default_operator%22%3A%22AND%22%7D%7D%7D%7D%2C%22size%22%3A50%2C%22sort%22%3A%5B%7B%22created_date%22%3A%7B%22order%22%3A%22desc%22%7D%7D%5D%7D)

⁶ <https://oaspa.org/membership/members/>

⁷ <https://publicationethics.org/members?name=MDPI>

⁸ <https://sparceurope.org/ourmembers/who/>

⁹ <https://www.stm-assoc.org/membership/our-members/>

¹⁰ <https://www.mdpi.com/about>

¹¹ https://mdpi-res.com/data/2020_web.pdf

¹² https://mdpi-res.com/data/2020_web.pdf, str. 24

¹³ https://www.mdpi.com/editorial_process

¹⁴ https://www.mdpi.com/editorial_process

¹⁵ <https://www.mdpi.com/about/board>

¹⁶ https://mdpi-res.com/data/2020_web.pdf

¹⁷ <https://openscience.cuni.cz/OSCI-40.html#10>

(korespondenční autoři získávají 10% slevu na APC). Finanční dopady publikování u MDPI na výdaje UK lze získat z Monitoringu OA poplatků¹⁸).

Detailní pohled na data o publikační aktivitě autorů UK, včetně finančních aspektů, je k dispozici v [samostatné bibliometrické analýze](#), která je přílohou tohoto dokumentu.

Názory akademické komunity

Mezinárodním vědeckým světem se šíří mnoho komentářů pojednávacích o nevědním nárůstu článků vydavatelství MDPI. Tuto diskuzi zahájil americký knihovník Jeffrey Beall, který je známý vytvořením tzv. Beallova seznamu potencionálních predátorských časopisů¹⁹ a který v prosinci roku 2013 zveřejnil kritiku tohoto vydavatelství²⁰. Vydavatelství MDPI se proti jeho výtkám bránilo a v roce 2014 důvěryhodnost MDPI prověřovala Open Access Scholarly Publishing Association (OASPA)²¹, což je profesní organizace open access vydavatelů, jejíž členy jsou např. také Springer, The Royal Society, Frontiers, Wiley či SAGE²². Tato organizace vyhodnotila MDPI jako důvěryhodné vydavatelství, které splňuje kritéria členství OASPA. Přesto lze najít pokračující diskuze o důvěryhodnosti tohoto vydavatelství, které se odehrávají například na platformách ResearchGate či QOAM²³. Jedná se o pozitivní i negativní názory jednotlivců, které jsou často podloženy osobní zkušeností. Většinou jsou kritizovány konkrétní časopisy, nikoliv vydavatelství jako celek. Jedním z nich je časopis Sustainability, který v nedávné době komentoval na svém blogu také doc. Daniel Münich²⁴. Dalším kritizovaným časopisem je titul Nutrients²⁵. Často zmiňovanou výtkou jsou tzv. "special issues", což jsou vydání zaměřená na vybraná dílčí témata daného oboru. Vydavatelství MDPI není jediné, které tento model využívá; special issues vydává např. i vydavatelství Elsevier²⁶. Na mezinárodní úrovni komentuje MDPI například Paolo Crosetto²⁷, Petrou Christos²⁸ či M. Ángeles Oviedo-García²⁹. Často sdíleným názorem je, že vydavatelství MDPI využilo mezer ve vydavatelském prostředí a nabídlo autorům rychlé a efektivní publikování. Někteří komentátoři se domnívají, že krátké recenzní řízení, kterým se vydavatelství chlubí, je naopak znakem nedůvěryhodnosti. Jak již bylo zmíněno, délka a kvalita recenzního řízení se může u každého časopisu lišit. I v tomto případě platí, že knihovna nemá možnost zhodnotit kvalitu recenzního řízení z pohledu autora ani recenzenta. Na schůzce open access manažerů českých vysokých škol v říjnu 2021 byla situace kolem MDPI diskutována mezi přítomnými účastníky. Z diskuze vyplynulo, že přijaté ohlasy od akademiků, kteří u MDPI publikovali, jsou převážně pozitivní. O zájmu publikovat u tohoto vydavatele svědčí i pozitivní trend celkově vydaných článků zmíněný v předchozí části.

V rámci rešerše ve veřejných zdrojích se nepodařilo dohledat existující oficiální stanovisko týkající se zákazu publikování u MDPI. Nicméně zvyšující se počet publikací v časopisech MDPI otevřel např. na Vysokém učení technickém v Brně (VUT) diskuzi o tom, jaké publikace mohou být podpořeny z Fondu Open Access (institucionální dotační program na financování publikačních poplatků³⁰). Tato diskuze vyústila ve změnu podmínek Fondu, které však nevyklučují explicitně

¹⁸ <https://openscience.cuni.cz/OSCI-121.html>

¹⁹ <https://bealllist.net/>

²⁰ <https://www.mdpi.com/about/announcements/534>

²¹ <https://oaspa.org/conclusions-from-oaspa-membership-committee-investigation-into-mdpi/>

²² <https://oaspa.org/membership/members/>

²³ <https://goam.eu/journals?OpenAccess=&InstitutionalDiscounts=&NoFee=&PlanS=&Title=&Issn=&Publisher=MDPI>

²⁴ <https://vedavzskum.cz/blogy-a-komentare/daniel-m-nich/sustainability-to-neni-lecjaky-casopis>

²⁵ <https://www.science.org/content/article/open-access-editors-resign-after-alleged-pressure-publish-mediocre-papers>

²⁶ <https://www.elsevier.com/authors/submit-your-paper/special-issues>

²⁷ <https://paolocrosetto.wordpress.com/2021/04/12/is-mdpi-a-predatory-publisher/>

²⁸ <https://scholarlykitchen.sspnet.org/2020/08/10/guest-post-mdpis-remarkable-growth/>

²⁹ <https://academic.oup.com/rev/advance-article/doi/10.1093/reseval/rvab020/6348133>

³⁰ <https://www.vut.cz/uk/openaccess/fond>

konkrétní vydavatele (tedy ani MDPI), ale nově lze čerpat podporu na publikační poplatky pouze u článků z časopisů v kvartilu Q1 podle IF-2. Vysoký podíl publikací u MDPI interně řešila i Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO), kde publikační činnost jejich autorů u MDPI činí cca 30 % z celkové publikační činnosti³¹. Na VŠB-TUO pozorují dramatický nárůst článků publikovaných u MDPI převážně v posledních 3 letech. Například v roce 2019 autoři VŠB-TUO publikovali přibližně stejný počet článků jako u vydavatelství Elsevier, v roce 2020 už počet článků u MDPI vzrostl přibližně na dvojnásobek oproti počtu článků vydaných u vydavatelství Elsevier. I přes to, že se podíl článků u tohoto vydavatele zvyšuje i v rámci UK, v roce 2020 tvořily publikace u MDPI 5.27 % z celkového počtu.

Oficiální tiskovou zprávu vydala Slovenská ekonomická společnost³², která se připojila k Sanfranciské deklaraci o hodnocení výzkumu DORA³³. Představenstvo Slovenské ekonomické společnosti uvedlo, že se tak rozhodlo na základě rostoucího počtu slovenských ekonomů publikujících v časopisech s pochybným recenzním řízením či zaměřených na jiné obory. Tato skutečnost je zde vysvětlena a opatřena daty: podle Centrálního registru evidence publikační činnosti bylo za poslední 3 roky na Slovensku nejvíce článků publikováno v časopisu Sustainability (přibližně 33 %). Za problematický je brán fakt, že většina těchto článků byla oborově zaměřena na ekonomii a management, přestože časopis Sustainability je zařazen dle WoS do oborů Environmental studies a Green & Sustainable Science & Technologies. Stanovisko Slovenské ekonomické společnosti mimo jiné poukazuje na již zmíněný spor s Jeffrey Beallem a jím kritizované praktiky MDPI. Ve stanovisku je přiznána ale i skutečnost, že MDPI vydává i vysoce kvalitní vědecké výstupy a vydavatelství MDPI zde není kritizováno jako celek, jako problematický je uveden příklad časopisu Nutrients. Samotná deklarace DORA poukazuje na důležitost zhodnocení vědecké práce jako takové bez ohledu na časopis, ve kterém je publikována. Slovenská ekonomická společnost dále kritizuje placený model open access režimu (využívání publikačních poplatků – article processing charges, APC – pro krytí nákladů časopisu); pokud je přijato k publikaci více článků, vydavatel generuje vyšší zisk. Tento model platby publikačního poplatku je používán napříč open access časopisy. Dalším (a nejzásadnějším) bodem deklarace je doporučení ustoupení od využívání metrik založených na hodnocení časopisů (např. impakt faktor) při hodnocení vědy, vědců a vědecké práce jako takové.

Za projev důvěry vůči vydavatelství a jeho časopisům lze považovat mj. členství institucí v Institutional Open Access Program, v jehož rámci autoři zapojených institucí mohou čerpat 10 % slevu na publikační poplatky APC. Na seznamu zapojených institucí lze nalézt malé i významné zahraniční instituce - např. Oxford, Utrecht či Cambridge³⁴. Dalšími významnými členy tohoto programu je i většina partnerských univerzity UK v rámci aliance 4EU+; Heidelberg, Varšava, Milán a Kodaň.

Závěr a doporučení

Na základě veřejně dostupných informací, studia osobních výpovědí a konzultace s českými a zahraničními kolegy z univerzit Centrum došlo k závěru, že z hlediska úrovně vydavatelské/redakční činnosti a formálních kritérií nelze vydavatelství MDPI označit za predátorské jako celek. Zároveň Centrum sdílí názor, že posouzení kvality (obsahu, recenzního řízení) jednotlivých časopisů přísluší daným fakultám (odborným radám), nikoli knihovně, která může pomoci s vyhodnocením pouze formálních kritérií časopisů. Proto, stejně jako i u jiných vydavatelů, platí doporučení Centra, aby autoři při volbě konkrétního titulu byli obezřetní a před zasláním článku redakci vždy zhodnotili jak formální kritéria (redakční úroveň), tak kvalitu

³¹ <https://bloguk.vsb.cz/publikovani-u-vydavatele-mdpi-aktualni-trend/>

³² https://www.slovakecon.sk/files/TS_DORA.pdf

³³ <https://sfdora.org/read/read-the-declaration-czech/>

³⁴ <https://www.mdpi.com/ioap>

a relevanci zvoleného časopisu pro svůj konkrétní vědecký výstup. MDPI má ve svém portfoliu časopisy rozdílné kvality, a ne v každém případě a pro každý článek je vhodné volit z nabídky tohoto vydavatelství.

Důležitým aspektem v diskuzi o zvyšování kvality publikační činnosti je fakt, na který upozornila i VŠB-TUO. A to, že publikování u jednoho vydavatele, či dokonce v jednom časopisu, není udržitelné a z kariérního hlediska pro vědce strategické, ať už se jedná o jakékoli vydavatelství. Tudíž knihovnická komunita radí diverzifikovat portfolio platform, u kterých autoři publikují.

Na příkladu situace kolem MDPI se ukazuje, že u velkých a zavedených vydavatelství je více otázkou kvalita platformy (co a komu nabízí, jaký obsah publikuje) než otázka potenciálně predátorského přístupu. K zhodnocení kvality nám mohou pomoci bibliometrické ukazatele, odborné posouzení již vydaného obsahu, ale také znalost oboru jako takového a alternativ, které se autorům pro publikování vědeckých výstupů nabízí. V tomto směru se Centrum domnívá, že by bylo vhodné, aby nebyly konkrétní kvalitativní priority stanoveny univerzálně a na institucionální úrovni. Ale aby byla strategie volena na úrovni fakult a dílčích součástí s přihlédnutím k oborovosti a požadavkům vedení na vědecké pracovníky a jejich týmy.

Centrum vidí tento zvýšený zájem o vydavatelství MDPI jako příležitost k zahájení širší diskuze a podpoře zvyšování povědomí o kvalitě publikovaných výstupů a důležitosti a vhodnosti výběru publikačních platform na UK obecně. Tedy nejen zaměřovat se na prevenci predátorství, ale také na kvalitu publikačních výstupů samotnou, ambice autorů UK při uplatňování výstupů v dostupných časopisech, tedy relevanci časopisu vzhledem k obsahu a cílovému publiku konkrétního výstupu, a zohledňovat rozdílné nároky na autory v různých fázích vědecké kariéry.

Centrum vnímá jako potřebné zahrnutí vzdělávání a osvěty vědeckých pracovníků UK ve výše popsaných oblastech do širší koncepce celoživotního vzdělávání. Vzhledem k rozmanité cílové skupině takové aktivity by byla nutná spolupráce více pracovišť, zejména Odboru pro vědu a výzkum, ale také např. Platformy pro doktorské studium. Za klíčové při tvorbě obsahu a zaměření pak považujeme také podněty od fakult, resp. vědecké komunity. Tuto aktivitu pak může specificky v souvislosti s predátorským publikováním účinně doplňovat současná nabídka přímých služeb Centra a fakultních koordinátorů open access.

Příloha

- Bibliometrická analýza publikační činnosti autorů UK v časopisech MDPI za období 2016-2020 - dostupné na adrese [https://knihovna.cuni.cz/wp-content/uploads/UK MDPI 2016-2020 report.html](https://knihovna.cuni.cz/wp-content/uploads/UK_MDPI_2016-2020_report.html)